

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercuria si Duminea, Fól'a, candu concedu ajutórale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6° cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 78.

Brasiovu 19/7 Octobře

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Brasiovu 18 Oct. 1872.

Se lasamu astadata politic'a la o parte si se ne uitamu in giurune, ca avemu mare lupta de luptatu in contra sugrumatoriloru de dreptu si dreptate.

Limb'a, limb'a ni se periclitéza, ca nu mai e respectata neci facia cu afacerile fecieloru besericesci si fora dreptulu perfectu egalu de limba ne perdemu si romanitatea besericeloru romane. 10 ani erá soroculu defiptu inainte de 48 pentru a se virt limb'a maghiara in besericele romane, inse decisiunea se lovi de stanc'a opunerii blasiane, — astadi nu se mai decide, ci se practica catra acelasi planu, dupa cum vedemu si din actulu urmatoriu, pe care lu recomandamu resignatiunii sufleteriloru nostri:

Asia se faca toti preutii!

Nr. 31 1872.

Onorabila Antistia opidana!

Am primitu una scrisóre oficiósa a onorabilei Antistie opidane de dato 8 Oct. a. c. Nr. E87 prin carea, — in catu pricepu eu limb'a germana — asi fi provocatu pre basea ordenatiunei onoratului oficialatu scaunale din 4 Oct. a. c. Nr. 2472 a scóte din protocolulu botezatiloru alu parochiei gr. cat. pre tenerii nascuti in anulu 1853, si a implé cu eli rubriceloru din blanchetulu alaturátu langa mentionat'a scrisóre a onoratei Antistie opidane, si care blanchetu se afla numai in tiparitura maghiara si germana!

Nu sciu, facutus'a erore seau in adensu atunci, candu mi s'a tramesu mie acelu blanchetu dela celi competentu numai in testu germanu si maghiaru, adeca numai in limb'a mea romana nu, a acelui'a ce am 'de a face cu elu! Déca s'a tramesu mie din erore acelu blanchetu numai in testu maghiaru si germanu, — écca cu tóta onórea lu- reacludu aci sub /. dimpreuna cu comitiv'a de dto 8 Oct. cu rogarea, cá se se indrepte erorea si se mi se tramera altu blanchetu tiparitu in limb'a mea oficiósa romana, carele apoi lu- voliu pregati cu cele necesarie cu totu respectulu si oblegamentulu ce am catra legi si ordenatiuni! Ér' de mi s'a tramesu in adensu acelu blanchetu numai in tiparitura germana si maghiara, atunci ér' veniu a rogá pre onorat'a Antistia opidana, cá se -mi procure unu atare blanchetu rubricatu in limb'a romana dela onoratulu oficialatu scaunale, — ér' déca nu aru fi aci atari blanchete si in testu romanu, onoratulu oficialatu scaunale va bine voi ale procurá acelea de acolo de unde se edau, de óre-ce:

1. Eu nu pricepu neci limb'a germana neci maghiara asia perfectu incatu se potu responde destulu de precisu si claru romanesce la intrebarile maghiare si germane din rubriceloru blanchetulu desu amentitu; si déca a-si responde numai asia „cam pre gacite“ asi poté se cadu in vr'o erore ce — din nepriceperea limbeloru germana si maghiara — ar' poté se strice si regimulu si mie, ér' partideloru se le casiune spese si nedereptati! . .

2. Beseric'a gr. cat. e beserica romana nationala, si cá atare in sensulu chiaru alu articlului de lege 44 din 1868 § 10 are libertate a-si de-

fige limb'a oficiósa in oficiulu ei, si se intielege de sene, cá cá atare nu -si póte si nu va poté primi alta limba de oficiósa de catu cea materna romana, si cá atare, mai departe si in sensulu § 14 din citatulu Art. dietale -si duce protocólele oficiósa in limb'a romana numai. —

In speciale: Protocólele matricularia din acést'a parochia gr. cat. inca suntu scrise numai in limb'a romana si estrasa ori copie din ele ér' numai in limb'a romana se potu estradá in originale! —

Deci pre basea acestoru respectuose consideratiuni indata voui satisface in obiectulu acést'a tramitiendumi-se blanchetulu respectivu in testu romanescu. —

Rupe (Cohalmn) 15 Oct. 1872.

Oficiulu parochialu romanu gr. cat.

cu curtuasia oficiósa.

I. Popescu m. p. parochu.“

Impartasindu-Ve copi'a acést'a, Dle Redactoru, nu potu a nu-mi esprima si superarea facia cu pternicii tempului de adi, carii, pre ori ce cale voiescu numai a te maghiarisá ori si germanisá. Atari blanchete pentru inscrierea recrutiloru din protocólele parochiali, pana acumu si in absolutismu se capeté si in limb'a romana, ér' acumu in constitutionalismulu ori dualismulu maghiaru tóte se fortiaza a se scambá numai pre calapodu maghiaru! Inse preutii nostri, déca se mandrescu cu numele de pastori ali poporului romanu, se fia precauti si scrupulosi in atari cestiuni si se respenga ori ce scripta, care nu o pricepe fiendu, maghiara ori germana, si se le pretenda tóte in limb'a romana conformu legai; dér' si atunci, candu n'ar' esist'a lege pre papiru in privintia acést'a, si inca se ne provocamu la dereptulu mentei, la dereptulu naturei, si se nu concedemu neci unu amestecu de limba straina in afacerile oficióse ale besericeloru nóstre romane; ca-ce astadi -ti va tramite 2 sire maghiare, mane 9, si asia mai departe pana va incepe formalu corespondenti'a in limb'a maghiara si cu Consistoriele nóstre etc. etc. (!?)

Pentru aceea impartesindu-Ve acestea nu potu a nu esclamá unu bravo, D. parochu Popescu, carele de si e numai din asiá numitii „moralisti, popandusi“ totusi a datu atatea probe de maturitate si capacitate la tóte ocasiunile bene venite, si in multe privintie, de si altu cum stareai fameliaria si materiale inca i e cu totulu de compatimitu. — Inse candu preutii nostri voru lasá in protocóleloru astufeliu de documente, remanu mari si pleni de virtuti inaintea posteritateri si a generatiunei venitorie, ei remanu esemple, din cari va vedé luptele parentiloru ei; pentru aceea acestu preutu romanescu primésca recunoscienti'a nóstra pentru curagiulu nationalu ce lu conduce, repetiendu: asia se faca toti preutii! — Preuti, cu crucea in frunte! . .

—e.—

Se trecemu la lupt'a pentru nationalitate in dieta:

Din camer'a reprezentatoru Ungariei. (Cor. orig.)

Desbaterea generala si speciala a supr'a proiectulu de adresa la discursulu de tronu in camer'a reprezentatoru Ungariei s'a finitu in 12 Oct.

Tóte partidele si fractiunile camerei au presintatu cate unu proiectu si l'au aperatu din punctulu loru de vedere.

Astufeliu partid'a drépta, a carei-a s'a si primitu la votisare, steng'a centrala séu a lui Tisz'a, steng'a extrema séu a lui Simonyi, cu emendamentulu lui Madarasz, a reformistiloru séu a lui Schwartz, a serbiloru nationali séu a lui Mileticu. Deputatii romani nationali, la desbaterea speciala a proiectulu primitu de majoritate, au presintatu unu emendamentu, subscrisu de Alesandru Romanu, Ant. Mocioni, Parteniu Cosm'a si Demetriu Bonciu, si in numele amiciloru loru de principia, in care apriatu s'a repetitu din nou urgenti'a si necesitatea neamenata a deslegarii cestiunei Ardélului si a nationalitatiloru, spre indestulirea deplina si multiamirea acestor'a.

Punenduse la votu acestu emendamentu, majoritatea camerei, adeca guvernamentalii l'au respinsu, pentru elu s'au sculatu deputatii rom. presenti Romanu, Cosm'a, Bonciu; apoi serbii nat. Mileticu si Massimovicu si inca unu guvernamentalu, unguru de omenia — Ceri, dep. cerc. infer. alu district. Naseudu.

Neci unulu inse dintre romanii guvernamentali, dintre rarele esemplarie de lasitate, servilismu si corruptiune, dintre natii immoralitateri guvernului actualu, nu sau scolatu se apere binele si inaintarea cetatieniloru romani, preste a caroru suflete amagite si imbetate cu promisiuni false, s'au imbultitu pre bancele camerei legelative, s'au obrusu cu violencia de parinti ai patriei, de interpreti mincinosi ai doreriloru si dorintieloru poporului bantuitu.

Neci unulu dintre aceste spirete, ocupate de scopuri marsiave si interese personali, n'a cutezatu se pronucié vointi'a alegutoriloru sei romani, si-a uitatu de suferintiele acelor'a, de detorinti'a loru propria cá mandataru romani in camer'a Ungariei, combinandu despre ori si ce alt'a, rangu si stele, óse si blide, numai despre caracteru si fidelitate catra binele natiunii sale nu.

Acestia nu suntu fidelii interpreti ai suferintieloru romane, pre cum pretindu a fi, ci sunt efi-altii romaniloru din Ungari'a si Banatu, suntu cele mai vile unelte in man'a stapaniloru loru. Nu suntu romani, suntu bastardi politici ai Ungariei.

Neci sublimulu deputatu din cottulu Clusiuului, care siede in camer'a Ungariei, fara increderea, contra vointiei alegutoriloru sei romani, n'a partinitu amendamentulu deput. romani nationali; neci elu n'a aflatu necesaria organizarea trebeloru disolate ale Ardélului, deslegarea cestiunei Ardélului si a nationalitatiloru; neci elu nu este mai pucinu de catu fratii sei de cruce.

Opositiunea a tacutu, ca-ci prea bine a sciutu, ce voru face fratii loru din drépt'a. Guvernamentalii au respinsu emendamentulu deput. romani nationali de si a fostu moderatu si conciliatoriu, au respinsu impacuirea Ardélului, liniscirea si indestulirea poporului ardelénu, a romaniloru; au respinsu astadi imbuibati si ingamfati; se nui ajunga cumva cainti'a umiliti si mici, pentru acésta nesocotita intolerantia si desmatiatu incredere in sene!

Guvernulu din Pest'a se nu se amagéscu cu siaga si visu, ca-ce cestiunea Ardélului si a nationalitatiloru, memorata in acelu Amendamentu, suntu

principia cardinale, conditiuni de esistență națională, pentru cari ardelenii și romanii s'au luptat și se lupta cu toate forțele și în ori ce împrejurări, mana în mana, umeru la umeru cu toate popoarele și națiunile din Ungaria și Ardeal, neindestulite și suprematisate.

Autonomi'a tuturor provinciilor, libertate și egalitate tuturor națiunilor monarhiei, suntu unicele medii salutare și adevărate, prin cari se poate adăuga bun'a înțelegere neamnată și consolidarea întregului stat în lăuntru și în afara. Valeriu.

Cuventarea deputatului Parteniu Cosm'a

rostită în camera Ungariei la 10 Octombrie 1872.

Onorab. Camera! Eu nu cadu în categoria aceluor-ă, cari tienu cum-ca atributul cel de frunte alu unui deputat este, că aici în camera la toate cestiunile se-si redice graiul: d'în contr'a sum de parerea, cum-ca multimea agendelor noastre ponderose este atatu de mare, încatu într'adeveru gresiescu toti acei-ă, cari numai d'în pruritul de a vorbi, tienu repetitiuni și disertatiuni lunge, pentru-ca tempulu ni este forte scumpu.

Cu toate acestea, d'în incidentulu, ca în adresa dietei lipsește o cestiune ce după modest'a noastră parere ar' avé loculu seu acolo, fiindu de neapărată trebuință aducerea pe tapetu a acestei cestiuni, chiaru pre mine m'a împinatu norocirea, cea de altmîntea nu pre de invidiatu, că se-mi redicu graiul; deci ceru atentiunea onoratei diete, vi promitu înse, cum-ca în catu se pote me voi nisui a nu abusa de paciintia d'voastră și a fi scurtu în propunerea mea.

Neci eu, neci cei de unu principiu cu mine nu ni-am redicatu graiul la desbaterea generală a proiectului de adresa, neci nu amu pasitu cu vr'o adresa separată, conformu pozițiunii și principiilor noastre; înse nu pentru aceea amu facutu astfelu, pentru-ca dora amu fi multumiti cu direptiunea și cuprinsulu adresei acceptate degiă în generalu, ci mai cu seama pentru-că nimene se nu ni pota impută, cum-ca ne nesuimu a sparge ranele ce acum se vedu a fi vindecate (!) și a irrita spiritele ce paru a se mai alina. (!)

Acum'a înse, candu desbaterea generală este închiată, și candu scimu cu siguranță, care adresa se va prezenta Maiestății Sale în numele dietei, ai carei membri suntu și noi, celu mai puțin ce suntu în stare se facemu pentru apărarea și susținerea drepturilor noastre este, ca cu convoirea on. camere se nesuimu într'acolo, că diet'a se apropita în adresa sa, cum-ca, acele cestiuni, fara de a caroru deslegare justă noi nu ni potemu închipui fericita patri'a — în decursulu acestei sesiuni dietale — le va deslega după dreptate și ecuitate.

Spre acestu scopu mi-ieu voia a substerne unu emendamentu în numele meu și consocilor de principiu, și pentru motivarea acelu-ă, a cere paciintia onoratei camere pre cate-va momente.

Înse înainte de toate, fiindu ca cestiunea ce conține amendamentul nostru, mai cu seama d'în interesu de partită atatu în camera, catu și afara de camera este tendentiosu forte depopularisat, că se vedea on. camera, cum-ca noi nu voimu a produce, ci chiaru d'în contra a alina iritarea, cum-ca dorințele noastre suntu cu totul juste, naturale și ecuitabile, prin urmare ca sub decursulu motivării mele în locu de antipathia îndănată, se împinu simpathia on. camere află necesaria cetirea prealabilă a amendamentulu nostru.

Amendamentul nostru suna astfelu:

„De astfelu tienu noi, între cele-lalte, și cestiunea de naționalitate, a carei fericita deslegare, după noi, este condițiunea înfloririi morale, spirituale și materiale a poporeloru d'în țară, și, prin urmare este condițiune de viață pentru întreg'a patriă. În această privință, ce e dreptu, s'a adus legea d'în 1868 art. de lege 44, nu potemu înse, Maj. Vostră! negă, ca după deslegarea numitei ce-

stiuni în înțelesulu acelu Art. de lege și după esperiențele făcute dela intrarea în vigoare a acelei legi. Popoarele țării nu suntu îndestulite. D'în care cauză noi în simțimentulu convicțiunii noastre patriotice cum ca fericirea noastră comună numai prin îndestulirea dreptelor pretențiuni ale tuturor poporeloru țării se pote ajunge, tienu, ca tempulu a sositu, că se modificam această lege pre baza esperiențeloru cascade și corresponsivulu cerințeloru comune, spre îndestulirea comună a poporeloru țării. Pentru aceea deci, dorim, că încă în această sesiune dietală se o luam d'în nou la desbatere și astfelu, pre lângă susținerea integrității politice a statulu, precum-si a guvernării și administrațiunii practice, se asiguram, prin lege, pre baza egalității perfecte, drepturile nealienabile ale tuturor naționalitățiloru d'în țară că atari.

Asemene importanța damu și țării și până acum'a neorganizată și datorită de grige a Ardealulu, de unde a provenitu mare nemulțumire a majorității locuitoriloru de acolo, care și astăzi susține și care neindestulire și are sorigintele și nutrețutul în neglijările esențiale, comise la deslegarea cestiunii uniunii și în legea electorală ardelenă separată, că remășiță a periodulu feudalismulu. Spre încetarea acestor cauze ale nemulțumirii suntuem găta, încă în această sesiune dietală, a aduce legi, cari ar' avé de rezultat îndestulirea comună a tuturor locuitoriloru Ardealulu și, prin urmare, consolidarea relațiilor interne ale patriei comune.“

D'în cele audite s'a potutu convinge on. camera, cumca integritatea teritorială și puterea de stat a patriei, mai chiaru și posibilitatea unei guvernări și administrațiunii practice suntu precisu accentuate în amendamentul nostru, er' de alta parte ne-amu feritu de a ne folosi de veri-ce' cuventu obscuru, de înțelesu, dubiosu, seu de aceea natură că cine-va se pota deduce, cum-ca asigurările acestea le întrebuintam numai de manta, sub care se ni potemu mai cu siguranță ascunde tendințele noastre periculoase. Suntuem sinceri și acceptam sinceritate, ca-ci altcum în veci nu ne vomu pricepe unulu pre altulu!

(Va urmă.)

Unirea, neunirea, gr. catholicismulu, gr. orientalismulu etc. etc. etc.

Este din urma suntu nesce epitețe de ale Daco-romaniloru, pre cari nece Verbótzsi nu le pote inventa seu faceri, precum și leau inventatu și faceritu densii, seu mai bine dicundu ali densiloru.

Déca religiunea lui Christu a ajunsu în unele locuri mai superstițioasă, déca unu muribundu a ajunsu a fi infalibilu, ce se mai dica cineva, candu numirea religiunii avitice a Daco-romaniloru a devenitu sub calapodulu acest'ă!

Ne au stramutat voitorii de reu numele nostru celu adevăratu de Daco-romanu în Vlahu etc. — Si ore nu strigam din toate partile în contra acelei nomenclatiuni nedrepte, dicundu: ca este favorita prin malitia, de a ne surupa, de a ne face necunoscuti fratiloru noștri Latini, de a ne desnacionaliza și cate și mai cate. Ce merita der' adi numirea de gr. catholicu, și de gr. orientale la Daco-romani? Nu puțină mirare ne va prinde, candu vomu cugeta ca ni s'au așiptu toate este numiri din punctu de vedere de a fi Daco-romani catu mai tare deosebiti unii de alții, ba de a figura mai antai unii de gr. catholici, alții de gr. orientali, apoi déca le va mai prisosi ceva, potu fi și Daco-romani. — Ore cine a botezatu pre acesti Daco-romani asia? cine a potutu fi nasiulu acelu reutatosu de ii a botezatu, fora învoirea loru în acestu seclu? ca-ce Daco-romani se numescu religiunari uniti, vechi, neuniti, noi, eara nu gr. catholici, nice gr. orientali.

Cerțele este numite religiunare și nomenclatiunile de papistasiu, latina, schismaticu, care se audu în gur'a poporulu, nu sau ivitu dintr'altu locu, decatu din conducători lui cei din nainte de

1848; de care dice s. scriptura: feritive de cei ce ambla în vestminte lungi etc, ad. de farisei. —

Nice unadata poporulu n'a facutu intriga, de catu cei ce lau condusu, și lu conducu și adi că se treaca de dincolo în coce et vice versa, cari pasi nu se potu midioloci de respectivii D. P.—ti, de catu uitandusi mai înainte unii, ca suntu Daco-romani, prevalesc mai bine cerțele religiunare dintre frati, unde punu cu orgiile lemne pre Gehena, inventandu cate și mai cate unii despre alții, numai că se —si implea turm'a lor numerulu recerutu, și asia precum amintisem, mai bine voliescu dinta se fia uniti seu neuniti, apoi după prisosintia, de se pote, și Romani. Nu este dora lucrulu cu mirare, ca s'a facutu mai înainte de 1848 asia ceva, candu destinele poporulu erau concedite mai numai în manele preutilor, fiindu puțină înțelegință civilă de romani, — ca-ce asemenea ceva se usuase și acumă întru acestu poporu sbiciulatu, der' anca de unii de cei cu brane rosii, după ce și parțele despartitoriu s'a mai întaritu și reparatu! Această fia disa la cei ce au ochi și nu vedu, la cei ce au urechi și nu audu, ca-ci cu totu respectulu disu se afla oameni devotați din tota clas'a, der' și apusi destui, oarii ambla numai cu desagii totu numai se adune materia, der' se resfire spiritu și lumina nemica.

Cuvintele gr. catholicu și gr. orientale s'au introdusu, după cum amintisem, de sub subjugarea Romaniloru din feudalismulu dinainte de 1848 adăca în tempulu înaintării și cultivării lor; — și ore de ce s'a schimbatu numirea de Unitu și Neunitu în gr. catholicu și gr. orientale? Socotu după parerea mea, ca Unitii dora nu au fostu satuli cu introducerea Unirei, cu concordatulu, ci dora au volitu a-si pune și coda de gr. catholicu, că cu atata se fia mai respectati și dora se pota mai întră în Congresulu catholiciloru? seu cu unu cuventu se —si perda autonomi'a besericésca în contra celor 4 puncte ale unirei? pre cari seducătorii poporulu Daco-romanu, chiaru și cu brane rosii, se le invetiă mai bine, de nu le voru fi propusu chiaru de pre cathedra invetiatoriloru lor? Iara Neunitii scarbiti de fratii lor Uniti, cari s'au tienu strictu de titlulu nobilitariu — coda Papistasilor — scarbiti de numirea de Schismatici etc. vedinduse de totu delasati, au socotitu, ca numai cu Pap'a dela Rom'a se nu se unesca, ci mai bine cu Carlovitz, seu ori cu cine, și că nu cumva Unitii se se numesca pre sene de gr. occidentali, s'au numitu densii de gr. orientali, că unii, cari substatu Patriarhulu din Constantinopole.

Ur'a, invidia, poft'a de dominație, de a fi avutu toate midiolocile ce le întrebuintase, numai scopulu în sensulu seu se se pota midioloci.

Toate astea au derimatu imperiulu Romanu s.a. și toate astea și mai multe au despartitu și mai alesu invidiatu pre poporulu Daco-romanu unitu și neunitu între sene, încatu mai ca stă pre acolo se așirme, ca nu suntu frati în Christosu, ma se dubiteaza, că că Daco-romani suntu frati de sange.

Obiectulu ce l'am luat înainte nu este altu-ceva, decatu, ca numirea de gr. catholicu și gr. orientale este ceva inventiune nouă, care nu s'a mai auditu în gur'a poporulu, decatu în a carturariloru noi, numinduse pre sene poporulu Daco-romanu de uniti, neuniti, vechi, noi, care nomenclatiune scornita a datu ansa conducătoriloru poporulu, că zidulu de despartire fortiatu, nu numai se se mai sustinea, der' se se mai întarésca în alta forma mai tare, mai stricatoria Daco-romaniloru, urinduse pre sene din anima mai tare că până acum'a unulu pre altulu, și ore pentru ce? Pentru ca nu numai celi cu brane negre, der' chiaru celi cu brane rosii dicu, ferescete de unitu, ca acel'a este papistasiu, Latina rea, nu este creștinu, ci e unitariu; — ferescete de neunitu, ca acel'a este schismaticu, nu crede în celea 4 puncte ale S. uniunii, țiene cu Serbiei er' nu cu fratii noștri Romani etc. Toate astea le facu aceli oameni, numai că ser'a se vina dela venatu cu saculu plinu, ne mai socotindu, ca animalele venate țienute de curate seu necurate, seu

altumintrea, purces'au acelea vorbiri din cugetu curatu, séu din cugetu spurcatu, de exemplu: murindu de carendu in un'a comuna unu preotu de un'a confesiune, curatorii au alergatu la D. protopopu respectivu, caruia iau descoperitu sincere, ca densii aru trece la cealalta confesiune din caus'a santa, ca suntu cá romani despartiti in dóue confesiuni, si fiindu ambele beserici misere si ómenii pucini, le aru amblá mai bine ómeniloru ba si preutului, déca va remané numai unulu; D. protopopu M. I. cu branu rosu intre altele le a datu ultimatu acest'a spre consolutiune: Déca voliti a merge dracului, eu nu ve potu sta in cale etc.

(Va urmá.)

Discursulu

Ilustratii Sale a Domnului Episcopu Joane Olteanu tienutu in siedinti'a din 10 Octobre 1872 a delegatiunei.

Inainte de tóte se-mi fia iertatu a premite, ca si singuru prevedu, cumca discursulu mieu ar' avé locu mai vertosu la desbaterea budgetului ministerieloru de resboiu si a celoru esterne, inse consideranu, ca cause diecesane urgente si mai multu cá aceste alterat'a stare a sanetatei mele conditioneza in modu imperativu departarea mea din capitala; trebue se ceru indulgenti'a pre on. Delegatiuni, ca se binevoésca a-mi permite, ca inca acum, candu si altucum antaiadata am inceputu a pertrata meritorie afacerile nóstre comune, — se propunu modestele mele pareri despre aceste afaceri comune in specie despre politic'a nóstra esterna, — cá nu cumva necesitatu fiindu a me departá inainte de tempu, se intremitu implinirea uneia dintre cele mai principale detorintie patriotice.

Déca vomu urmari cu atentiune lucrarile regimului nostru incependu dela acelu salutaru periodu, carele s'a inauguratu in a. 1867, atunci ne potemu cenvinge despre aceea, ca tendentiele politicei nóstre sunt armata tare, apoi si aliantie.

Acestu principiu a succesu a-lu realisá in ambele directiuni. Armat'a nóstra s'a restauratu, si provediutu ca cea mai perfecta armatura. Din aperatorii nostrii de tíera s'a constituitu o armata, a carei eficacitate emininta, se recunosc de cei mai competinti strategi. Ér' popórele fidele alu Ungariei sunt deja convinse despre aceea, ca armat'a aperatoriloru de tíera nu s'a infintiutu pentru suprimerea popóreloru nemagiare din tíera, ci pentru aপরarea tronului si a patriei comune!

Restaurarea si intarirea armatei nóstre a adusu mari folóse si in privinti'a aliantieloru.

Vedemu ca pretutindenea se cauta si bucurosu se primescu referentiele noastre amicabile.

Frauci'a ni-a pastratu vechi'a sa simpatia. Itali'a tare cauta amicitia nóstra. In Berlinu nu numai ca au incetatu acutele polemii duse in contra cabinetului nostru, ci sumetiulu Cancelariu alu imperiului germanu nu odata a datu espresione acelei vii dorintie a sale, cá cu imperiulu nostru se traésca in pace si in cea mai cordiala amicitia. Si ce alta insemnéza intelnirea imperatiloru in Berlinu! Acolo unde si tiarulu cu laur'a pazei a strensu man'a augustului domnitoriu!

Gvernulu nostru intru adeveru póte fi sumetiu pre rezultatele politice sale, si cu indestulare póte privi la acea culminata insufletire, cu carea au petrecutu popórele Austro-Ungariei pre adoratulu lor monarchu in caletori'a sa la Berlinu, si cu carea l'au salutatu cu ocaziunea reintórcerei sale in midilocolu nostru, condusi fiindu de aceea fericítoria persvasiune, ca prea amatulu nostru suveranu a adusu cu sine din acést'a calatoria pentru popórele sale credintióse asigurarea renoita a pazei cá garanti'a cea mai fecunda a prosperarei imperiului nostru!

Bunele referentie cu poterile Europei asecura pacea nostra interna, acést'a inse constitue sorgintele celu mai fecundu alu fericirei si prosperarii nóstre. Acést'a pace ni-a sciutu-o recuperá si pastrá intre grele impregiurari guvernulu nostru, si pentru aceea póte contá pre recunoscinti'a nóstra sincera, precum si pre loial'a promptitudine de a-i subministrá tóte acele midilóce, cari se receru pentru implinirea continuativa a sublimei sale missiuni. Inse prea on. Delegatiune! nu pentru constatarea acestora mi-amu permis, a radicá vocea mea. O alta cauza speciale, carea pre mine ca pre unu concetatienu romanu alu Ungariei deosebitu me intereza, a fostu motivulu, pentru care am apelatu la indulgenti'a Domnieloru vóstre, si aceea este impregiurarea: ca regimulu nostru in tempulu mai

nou a aretatu o stabila si speciala bunevointia si catra staturile vecine mai mici, in specie catra Romani'a, si acést'a cu atatu mai bine a caditu animei mele; cu catu, — de si cu parere de reu — trebue se constatezu, ca politic'a esterna a regimului nostru facie cu principatele romane sub sistem'a trecuta a fostu decisivu nefavorabila, ce apoi a deprinsu o influentia asemenea nefavorabila asupra concetatienu romanu din imperiulu Austro-Ungaru. Ca-ci de si si noi tare credemu, ca pre acestu pamentu pentru noi nu esiste altu locu mai bunu. si noi dinasti'a si patri'a nóstra nu o vomu stramutá pentru nici o fericire lumésca, pentruca nu cunóscemu si nu dorimu mai mare fericire si gloria, decatu a fire supusi credintiosi acelei glorióse dinastii, careia noi Romani tóte avemu de a le multiami, si decatu a fire cetatienu loiali acestei patriei comune; — totusi ni cade bine candu vedemu ca guvernulu nostru aréta bunevointia catra confratii nostri de unu sange, celu pucinu intru atata incatu o merita!

Tóta lumea e basata pre amóre si spriginire imprumutata, si nu e bine, nu e consultu a despretiui neci pre celu mai micu aliatu. „Pre vecinii nostri candu se apropia de noi, sei imbraciosiamu cu mandria, ca-ci prin aceea nimicimu spiritulu discordiei,“ a disu unu vechiu poetu magiaru. Recunoscu ca e necessariu a fire cu precautiune in increderea nóstra, inse e si mai necessariu a fi cauti in neincrederea nóstra. „Mai multi ómeni au devenitu nefericiti pentru aceea, ca s'au incrediutu in pre pucini, decatu in preamulti ómeni,“ a disu pre intieleptiesce nemoritoriulu nostru Eötvös; si cam asiá se intempla acést'a si cu staturile.

Pentru acea dupa parerea mea, precum garanti'a venitoritui, unitatei si independintii patriei nóstre, mai securu cugetu a o aflá in neconcus'a nóstra fidelitate catra dinasti'a domnítoria, si in aceea sincera amóre patriotica, carea pre toti locuitorii patriei nóstre cá pre uniifratii adeverati, condusi de sentiulu dreptatei si ecuitatei ne intrunesce in comunitatea intereseloru identice, 'i face pre toti indestuliti si fericiti, — si precum nu e bine, nu e consultu si patrioticu a provoca frecarile ce dorere ici colo se aréta, a iritá spiritele prin insinuatiuni nefundate si scornite, ci e mai consultu, mai patrioticu, atari discusiuni, déca se si aréta, a le resolvi dupa compasulu dreptatei si ecuitatei, ur'a de rasa provocata prin fanatici si egoisti, a ostemperá si incetá prin amóre iremisa patriotica, prin patientia si prin spiretulu celu mai reconciliatoriu, — asiá e folositoriu si necesariu a estinde acést'a amóre sincera si acestu spiretu reconciliatoriu, in mesur'a cea mai intensiva si la staturile vecine, pre cele mai mice a le sucolá cu binevointi'a nóstra si prin aceea a ni le deoblegá. Acést'a a facutu Regimulu nostru in tempulu mai nou facie cu Romania si prin acést'a siá revindecatu cea mai sincera multumire a celoru 3 milióne romani din Austro-Ungaria, si eu ca unu fiu — desi neinsemnatu — alu poporului romanu, me sentiu fericu a poté dá cea mai cordiala espresione cestei recunoscintie a nóstre, ma indrasnescu a asecurá pre regimulu nostru ca prin acést'a procedura a sa sia deoblegatu si pre fratii nostri de preste Carpati, pentruca scrisu este ca: Populus Senatusque Romanus beneficiorum memor. Da Romania nu va fi nerecunoscátoria facie cu bunele intentiuni ale guvernului nostru. Deórace inse bas'a fiacarei referentie amicabile este cea mai sincera amóre si respectare reciproca, guvernulu nostru si cu densulu si noi Romani din Austro-Ungaria acceptamu si pretindemu dela vecinii nostrii Romani, cá in tóte tempurile se respunda la bunele intentiuni ale regimului nostru prin cea mai caldurósa si sincera amicitia, se nu concéda nici candu, cá salutari'a colucrare basata pre bun'a cointielegere atatu de necesar'a intra vicini, se se conturbe prin tendentie politice aventuróse si gravitari separatistice, se contrastee toturoru intrigeloru, se departe dela sine si se condamne cu dispretiulu lor pre toti acei profeti mentiuosii, cari se incérca a aruncá intre noi si densii seminti'a discordiei, si atunci se fia persvasi, ca pactulu salutaru carele a esistatu órecandu intra Romania si Ungaria se va reinnoi si intari sub auspiciile bine cuventarei Ceriului, ce din adunculu animei mele imploru dela dumnedieulu popóraloru:

Sciú pré bine scumpii nostrii frati de preste Carpati, ca lumin'a ce esista in Romania, nu a resaritu din stancela de ghatia ale polului nordicu, si ca nu din Austro-Ungaria au mersu acei Pseudo apostoli cari cu man'a sacrilega au espatriatu limb'a nóstra materna din beserecele, scolile si oficiale lor substituindu o cu o alta limba straina, din ce dorere! atata orbire spirituala a resultatu pentru acele

Tieri frumóse! Inse dá acela, carele prim'a óra a reintrodusu limb'a nóstra natiunala in bisericile nóstre, a fostu unu principe ungurescu, Georgiu Apafy, de si nu voescu a scrutá inteniunile lui. Si éra din Ungaria si Transilvania au mersu acolo acei adeverati Apostoli, cari au imprastiatu nuorii cei grosi si ingrecati ai intunerecului, aducundu noue rae ale luminei in acele tieri binecuventate! Scumpii nostrii frati transcarpatini se nu uite neci candu, ca precum esistinti'a si independenti'a lor presinta in mare parte potu se o multumésca mai potintelui statu alu nostru, si acestuia au de a scrie mai vertosu ca astadi dinpreuna cu Servia nu participa din sórtea funesta a Bosniei, Hercegovinei si Bulgariei, asiá se créda ca si pre venitoriu numai contopiti(?) cu noi póte sustá, si dupa convingerea mea alterarea bunei intielegeri si a concordiei cu noi inse totu mai póte fi funestulu unciu alu decaderi esistintii statului Patriei lor, de ce inse aperi atotopotintele in tempuri sempiterné!(„Patria.“)

PEST'A. Conservatismulu in delegatiune primi aspru aperatoriu pe ministrulu presiedinte Austriacu. Audit, ce dise elu in 12 Oct. in delegatiune: „Partita constitutional a avea bun'a intentiune a ne resturna, dér' nu i a succesu si nici ca i va succede, din contra noi i vomu dovedi, cumca noi si fora de dinsii putemu esiste. Noi ne vomu intocmi si spre acést'a ne vomu sprigini simpleminte pe elementele conservative, cari suntu mai de incredere decatu asiá numitii liberali, noi cu unu cuventu ne vomu constitui cá ministeriu conservativu si cá atare vomu governa in viitoriu.“ Proiectele reformii de alegere si legile pentru regularea relatiuniloru confesionali in Austria prin urmare au prospectu a esi cu unu caracteru conservativu.

Cronica esterna.

Cetimu in la Turquie:

D. Gambetta a pronuntiatu la Grenoble, intrun'a intrunire privata de vro 200 persóne, unu mare discursu, care se póte considerá cá una programa a politicei actuale a partitei radicale. Fostulu presiedinte alu delegatiunii dela Tours afirma inca unadata otarirea sa de a nu se lasa se fia atrasu de pe cararile moderatiunii. Acesta purtare e atatu de prudinte, incatu Journal des Debats felicitá pe d. Gambetta si dice ca cuvintele pronuntiate de densulu se potu resuma in dóue vorbe: intieleptiune, patiintia. Acestu discursu produse efectulu doritu: totu ce e republicanu ilu aprobá si stang'a, precum si estrema stanga, suntu otarite se-si modeleze dupa densulu purtarea lor in viitórea sesiune a camerei franceze. Din contra, organele drepte suntu furióse si declara „ca acést'a pretinsa convorbire e una cursa“. Simtiementulu publicu privesce discursulu dela Grenoble ca unu pasu mai multu pe calea intieleptiunii din partea siefului estremei stange.

In ultimulu consiliu alu cabinetului francesu, tienutu la Elysée, ministrulu de finacie, dupa cum asicura le Messenger de Paris, ar' fi datu cunoscintia despre reportulu seu asupr'a imprumutului de trei miliarde, s'ar' fi constatatu cu satisfactiune ca liberarea suptscriptiuniloru se urméza in cele mai bune conditiuni, adeca ca versamintele pana adi ajungu la a trei'a parte din totalitatea imprumutului cerutu.

S'asicura ca guvernulu, dorindu s'ajute intr'unu modu eficace pe Alsacianii-Lorreni, carii au emigratu pe teritoriulu francesu, aru fi dispusu se destine pentru acestu scopu prisosulu de 7 milióne din sumele destinate pentru platirea indemnitatii germane de resbelu, prisosu prevenitu din suptscrierea nationale spre liberarea departamenteloru ocupate. („R.“)

Conflictulu turco-montenegreanu nu vrea a disparé cu totul. Port'a ce e dreptu se afla multumita cu dechiaratiunile principelui de montenegro, inse ei cere desdaunare de daun'a causata prin ataculu fortiatu la margini si pricipele dice: nu dau. Montenegro e punctulu celu de pornitura.

Bulgarii ér' voru deveni sub jugulu greciloru din cauza, ca Midhat Pasia, care inlocuesce pe antecesorulu Mahmut, vede in concessiunile natio-

nali besericesci date bulgariloru, cá se-si aiba esarcatu propriu nationalu, Midhát Pasia le privesce de periculose si promovetorie planuriloru rusesci plan-slavistice si acumu recunosce pe patriarchulu grecescu eara adjustatu cu tóte privilegiele, asecurandulu de apartamentu din partea inaltei Porti in orice privintia, numai libertatile aceste se le folosésca in favórea inaltei Porti.

In Greci'a regele Georgios o patiesce cá si regele Amadeiu in Spania. Relatiunile ruse ilu face urgisitu; apoi generatiunea mai inaintata si mai luminata vrea republica si pregatesce caderea de pe tronul a regelui prin diverse intrige.

In Spani'a in trei locuri de o data eara-si inaltia capulu revolutionarii, Carlistii in Cathalaunia au redica Flamur'a insurectiunii, eara republicanii voru a pescui in turburele nelinistii. Regimulu inse se afla in stare buna de aparare.

Montiglio (Itali'a) 2 Octobrie 1872.

Cetatiene Redactore! In Carpati odinora se incuibau vulturii si Libertatea, adi se incuiba ur'a rusinea si servitutea. Nu prevedu tempulu candu Acuil'a romana si-va reocupá imperiulu seu, e pre profundu somnulu in care caditura daco-romanii.

Nepotendu desceptá pre cei adormiti, dorescu se descriu faptele glorioloru trecute — pentru cei ce nu dormu.

Nu voiu plange mortea, nici nedreptatea pana ce nu le vomu fi resbunatu, ei voiu aminti strigatulu ce l'am invetiatu inca copillu, acellu strigatu pre care Hori'a l'a transmisu lui Iancu, si acestu-a nóe.

Istori'a Romaniloru intre alte illustre figure ce facura epoca, numera pre Nicolau Ursu Hori'a, si pre Avramu Iancu Hori'a.

Dorindu a scrie istori'a primului si allu doile Horia, rogu pre toti acei confrati si concetatiuni romani, cari possuudu vr'unu actu relativu la viéti'a si faptele acestoru doue stralucite individualitati istorice, fla acellu actu de ori ce natura, stampa, manuscriptu, istoria, poesia, legenda, traditiune, ballada — se binevoiesca a mi-le comunicá. Toti acei-a ce mi-voru comunicá unu atare actu voru primi unu volumu d'in istoria indata ce va fi tiparita.

Binevoiesce a publicá in acreditatulu D-talle diuariu acestu biletu si a primi una afectuosa stringere de mana de la allu D-talle.

Dr. I. C. Dragescu.*)

Parisu, 12 Septembrie. — Guvernulu a ordonatu principelui Napoleonu se parasésca Franci'a. Principele a plecatu la 12 óre si jumetate dupa amédiu spre fruntariile Elvetiei cu principes'a consórt'a sa, care a voitu se ilu insocésca. Secretariulu prefecturei politiei, asistatu de doi agenti, ii desemnase cu strictetia acésta cale. „Mon.“

Bruxelles, 12 Oct. — Se dice ca d. Thiers va cere guvernulu Italiei se inlocuiesca cu unu altu diplomatu pe ambasadorele seu d. Nigra, care aru fi servindu iterele Bonapartistiloru.

Constantinopole, 11 Septembrie. — Diarulu semi-oficialu Bassiret, criticandu discursulu tronului pronunsiatu de principele Milanu, face se reiesca ca principele sémena a considerá guvernulu seu cá suveranu, pe catu timpu salvarea si prosperitatea tieriei sale depinde dela guvernulu alu caruia vasalu elu este.

*) Onorab. Radactiuni alle diuarielor romane sunt rogata a publicá acestu avisu.

Varietati.

Fortiele militare ale statelor europe.

Diariulu Post din Berlinu publica unu articlu, dupa care fortiele militare, de cari dispunu cei trei imperati ce s'au intrunitu in capital'a imperiului germanu, intrecu cu mai multu de diumetate fortiele militare ale tuturor celoru-lalte state din Europ'a.

Efectivulu armatei ruse, s'ar' radica, dup'acestu diariu, fara a socoti politi'a locale, trupele din garnisóna si Casacii din provinciile situate afara din Europ'a, la 1,362,464 ómeni, 324,760 cai si 2,084 tunuri; efectivulu armatei austriace aru fi de 963,051 ómeni, 132,323 cai si 1,424 tunuri; alu armatei germane de 1,052,506 ómeni 239,314 cai si 2,022 tunuri.

Cele trei armate ce citaramu aru numerá dér' impreuna 3,477,991 ómeni, 696,397 cai si 5,530 tunuri.

Pelanga acestea trebuie se se mai noteze ca armat'a de resbelu, aretata mai susu pentru Germani'a, a perdutu deja in 1870—1871 aprópe la 200,000 ómeni.

Fortiele militari ale Franciei aru fi, pe picioru de resbelu, de 505,537 ómeni, 112,939 cai si 984 tunuri; ale Italiei de 501,977 ómeni 43,472 cai si 720 tunuri; ale Angliei de 470,779 ómeni, din cari numai 154,638 aru puté fi intrebuintati afara din tíera, 33,642 cai, cari potu fi intrebuintati afara din tíera, si 336 tunuri.

Belgi'a n'aru avé, cuprindiendu si celu d'antaiu contingentu alu gardei nationale, decatu 99,847 ómeni, 12,034 cai si 152 tunuri; Oland'a, cuprindiendu si gard'a nationale, 66,743 ómeni, 8,500 cai si 96 tunuri; Danemark'a 51,842 ómeni, 9,680 cai si 96 tunuri; Turci'a 545,938 ómeni, 68,834 cai si 732 tunuri; Spani'a 216,994 ómeni, 30,252 cai si 456 tunuri.

Totalele fortieloru militare, in adeveru activu, alu tuturor statelor europe, esceptandu cele trei imperie, nu se radica dér' decatu la 2,183,514 ómeni, 320,357 cai si 3,584 tunuri. Cu tóte acestea trebuie se notamu, adauge diariulu Post, ca, dupa nóu'a organizatiune adoptata in Franci'a, fortiele militare ale acestei puteri se voru radica la 1,300,000 ómeni si 2,400 tunuri, fara a coprinde alu doile contingentu alu rezervei si alu armatei teritoriale, cari, in casu de necesitate, voru redica efectivulu fortieloru militare ale Franciei la 3 milioane de ómeni.

Astufeliu, termina diariulu Post, Franci'a aru fi in positiune se sustiena, déca aru trebui, una lupta in contra unei coalitiuni a celoru trei imperie europe; dér', pe de alta parte, trebuie se se tia séma si de silintiele ce Rusi'a si Germani'a nu in cetéza a'si da cá se faca armatele loru si mai puternice. (La Turquie.) repr. d. „Rom.“

— Perderea Franciei causata prin anecsarea Elsatiei si Lotaringiei catra imperiulu germanu, unu opusioru, ce a aparutu in Franci'a o arata in urmatórele: a perdutu 12 orasie mai mari, si anume: Strasburgu, Colmar, Metz, Zabern, Schlettstadt, Weissenburg, Hagenau, Mühlhausen, Saargmünd, Thionville, Salzburg si Saarbúrg; 94 orasie mai mici si 1750 comune mai mari. Mai departe 1.600,000 locuitori, prin urmare cam de a 20-a parte din intrég'a populatinne; unu teritoriu de 14.000 kilometre quadrate, 12 fortaretie, intre acestea 3 de rangulu primu: Strassburg, Metz si Thionville, 3 arsenarie mari, unu in Strassburg si dóue in Metiu, o fabrica de pravu de pusca, si mai multe sunte de magazine de pravu. In privintia instructiunei a perdutu; o scóla principala, cea mai vechia dupa cea din Parisu, cea mai completa si

mai renumita in Franci'a. In privintia economiei a perdutu: padure de 460,000 hectare, riu navigatoriu de 370 kilometre, canalu de 300 kilometre cale ferata de 735 kilometre, posesiune, ce aducea la anu venitu de 85.500,000 franci, contributiune de 62.400,000 franci, 3 filiale a bancei france, o banca, dóue fabrice si 7 magazine de tabacu, 4 bai de sare, mai multu fabricu de harthia etc. Mai departe 160 fabrice mari de torsu, 315 fabrice de postavu, 105 fabrice de porcelanu, 20 fabrice de sticla (oiegarie) 354 fabrice de bere.

Nr. 6767/civ. et 1872.

2—3

Publicare de licitatiune.

Pre temeulu decisiunei tribunalului regescu din Lugosiu dto 21 Septembrie 1872 Art. 6767, se face prin acést'a cunoscutu tuturoru, cumca in 2 Noemvrie a. c. si in urmatórele dile se voru vinde la licitatiune publica pre langa bani gat'a totudeuna la 9 óre inainte de amédi lucrurile miscatórie ce se tienu de lasamentulu repausatului Iova Popovits, fostu locuitoriu si comerciantu in Lugosiu precum mobile, haine, vinuri, etc.

In specie se face cunoscutu, cumca totu atunci se va vinde prin aversiune séu cu radicat'a si intregulu (per Bausch und Bogen) si negociatori'a séu bolt'a de speciaria, respective marfa mestecata, ce se afla in bolta.

Pretulu eschiamarei va fi pretulu inventariului, care in privintia dughianului (la noi dughiane) face sum'a de 17835 fl.

In privintia acestei sume se cere depunerea radiului de 100/0, conditiunile mai de aprópe pentru casuri, candu se ar' vinde dughianulu cu radicata si intregulu se potu vedé la domnulu advocatu Dr. Ioanu Majoru, cá curatoru alu acestui elasementu.

Totu de odata se face cunoscutu, cumca de nu se va puté vinde dughianulu cu intregulu, marfurile se voru vinde cu bucata totu la acésta licitatiune si cumca licitatiunea se va tiené in cas'a repausatului Nr. 10, ce e situata langa edificiulu comitatului.

Din siedinti'a tribunalului regescu din Lugosiu ce s'a tienutu in 21 Septemvrie 1872.

Alexandru Makay,

Presiedinte.

Inándy György,

Rectoriu.

Nr. 3697—1872.

3—3

Publicatiune.

La incredintiarea Domnului Comite supremu alu comitatului Turdii, conchiamamu prin acést'a pre toti membrii comitetului comitatensu, cari locuescu afara de comitatu la conferinti'a, carea se va tiené la 28 Oct. a. c. in Turd'a, cu scopu de a resolvi mai multe afaceri, ce privescu organizarea comunelor, si alte cause interne.

Turd'a in 7 Octobrie 1872.

Vice comitele comitatului Turdii,

Miksa

vice comite.

Cursurile

la bursa in 18 Oct. 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 21	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 " 70	" "
Augsburg	—	—	107 " 25	" "
Londonu	—	—	108 " 40	" "
Imprumutulu nationalu	—	—	65 " 15	" "
Obligatiile metalice vechi de 5%	70	" 35	" "	" "
Obligatiunile rurale ungare	79	" 50	" "	" "
" " temesiane	78	" 50	" "	" "
" " transilvane	77	" 25	" "	" "
" " croato-slav.	—	—	" "	" "
Actiunile bancei	—	—	943 " —	" "
" creditului	—	—	333 " —	" "

Redactoru respundictoriu

IACOBU MURESIANU.

Editatiaz: Cu tipariulu lui

IOANE GÖTT si fiu HENRICU.